

24. ביטול ברוב

1. חולין צט: "גיד הנשה שנתבשל" עד ק. "וכן חתיכה"

גיד הנשה שנתבשל. וליבטול ברובא בריה שאני

2. חולין צז: "ומין במינו דליכא" עד "הנהו אטמהתא"

ומין במינו דליכא למיקם אטעמא, אי נמי מין בשאינו מינו דאיסורא דליכא קפילא - בששים

3. רבנו גרשום חולין צט: ד"ה ולבטול

כלומר אמרת בזמן שאין מכירו כולן אסורין והרוטב בנותן טעם דאם יש ששים הרוטב מותר

4. רשב"א חולין צז: ד"ה אמר ליה הכא "כתב הרב אב ב"ד" עד "ומיהו ההיא דאמר רבה"

כתב הראב"ד (רב אב בית דין) ז"ל מדקא פריך הכא למימרא דיהיב טעמא ושני ליה דאית ביה אפרוח, ולא שני ליה הא דאמרינן ביצה בששים לבטולי גופה קאמרינן, משמע דביצה גופה חשיבא כבריה ולא בטלה, ובפ"ק דביצה (ג' ב') משמע דבטלה אליבא דרבי יוחנן דאמר את שדרכו לימנות שנינו, ואיכא למימר דאינו מקדש ובטל [נדצ"ל באחד ומאתים, ועי' בחדושי הרמב"ן והר"ן] באלף ומאתים אבל בס' לא בטלה כיון דבריה היא, וכתב עליו הרמב"ן ז"ל ומה שכתב שהביצה בריה היא ולא בטלה אלא באלף ומאתים אינו כדאמרינן במסכת מכות (י"ז א') ברית נשמה חשיבא ולא בטלה אבל ביצה כחטה אחת כברייתה דמיה ובטלה היא, ומיהו מה שהקשה הרב ז"ל אמאי לא שנינן לבטולי ביצה גופה לא תקשי לן ולא מידי לפי סברת רבותינו בעלי התוס' ז"ל שכתבו שלא אמרו בששים אלא באיסור כלול כגון חלב של איסור שנבלל בחלב טהור או יין במים או מים ביין וקמחים וכיוצא בהן שנבללין, אבל חתיכה קטנה בין חתיכות של היתר בזמן שאין מכירה אף מדרבנן ברובא בטלה והילכך אם בא לאכלן זו בפני עצמה וזו בפ"ע כל אחת מהן כשירה דבטלה לה ברוב, אבל אם בשלן יחד צריך ס' ברוב ובחתיכות לבטל חתיכות האיסור מפני המחוי שנמחה ממנה ונבלל ברוב ההיתר ונבלע בחתיכות ההיתר, ובדבר כלול ונבלע שאינו עומד בפני עצמו הצריכו חכמים ששים, והביאו ראיה ממה שהקשו בגמרא לקמן גבי מתני' דחתיכת נבלה שנתבשלה עם החתיכות וליבטיל ברובא דאלמא אף מדרבנן בטלה ברוב ואע"פ שנתבשלו יחד ואי משום הרוטב הא קתני והרוטב בנותן טעם, ומיהו במין בשאינו מינו אף ביבש אסור עד דאיכא ששים וכדא"ר אמור רבנן ברובא ואמור רבנן בששים מין במינו ברובא מין בשאינו מינו בס' וטעמא דמלתא משום דאם בא לבשל יחד הרי טעמו של איסור ניכר בו ולפיכך אף ביבש אינו בטל ברובא, ולפי סברא זו תו ליכא לאקשווי אמאי לא משנינן לבטולי ביצה גופה [משום דלבטולי גופה] לא בעינן ששים דברובא בטלה, ואי אמרת לוקמה בביצים טרופות לא משמע ליה הכין דבאיסורין חשובין בעין קאמר דומיא דגיד וכחל, וכן סברת הראב"ד ז"ל באסור משהו לרבנן מין במינו בשאינו כלול בטל ברוב ובכלול מדאורייתא בטל ברוב ומדרבנן בששים, אבל הר"א אב"ד ז"ל נראה שסובר דאף ביבש לא בטיל חד בתרי עד דאיכא ששים, והא דאקשינן לקמן וליבטיל ברובה בששים קאמר, ומשום דמתני' קתני בזמן שאין מכירה כולן אסורות הוא דאקשינן ליה וליבטיל ברובא, כלומר אמאי אינה בטלה לעולם בשרבה עליו היתר ששים הוה לן לבטולה

5. רא"ש חולין ז:לז "ומדרבנן החמירו במין במינו" עד "וגם נמי לא דמי"

ומדרבנן החמירו במין במינו היכא שנתבשל יחד קודם שנודע תערובתו ולא נקרא עדיין עליו שם היתר להצריכו ששים אף על גב דלא יהיב טעמא גזירה אטו מין בשאינו מינו. אבל מין ומינו בדבר יבש ונודע תערובתו נעשה היתר גמור ואפילו מדרבנן לא אצרכוה ששים כיון דאף אם נתבשל לא יהיב טעמא

6. ר"ן חולין לו. (בדפי הרי"ף) ד"ה גרסינן בגמרא עלה מתחילת דבריו עד "וכן דעת בעלי התוס' ז"ל"

גרסי' בגמ' עלה דהך מתני' וליבטל ברובא ומפרקינן [דף ק א] בריה שאני הכי פירושה אמאי קאמר דבזמן שאינו מכיר הגיד כולן אסורין ליבטל ברובא ומפרקינן דבריה שאני כלומר דגיד בריה הוי ולא בטיל וכתב הראב"ד ז"ל דכי אמרינן וליבטל ברובא לאו ברובא ממש קאמר דהיינו חד בתרי דהא מדרבנן ששים בעינן אלא שברביה קאמר דהיינו בששים ולא נהירא דרובא בכל דוכתא רובא ממש משמע והכא נמי דכוותה והיינו טעמא משום דכי אצרוך רבנן אפילו במין במינו ששים ה"מ בדברים הנבללין או הנבלעין שטעם האיסור מתפשט בכל ולבטולי טעמא בעינן ששים אבל יבש ביבש כיון שהאיסור עומד בעצמו ומדינא חד בתרי בטיל הכי נמי בטל מדרבנן דשעור ס' לא שייך הכא כלל דהא לא מבטל טעמא בהכי ומש"ה פרכינן הכא וליבטיל ברובא דהא הכא דומיא דיבש ביבש הוא דליכא טעמא דהא תנן דאם אין מכירו כולן אסורין כלומר ואע"ג דליכא נותן טעם ואמאי כיון דליכא טעמא ליבטיל ברובא דהיינו חד בתרי ביבש וראיה לדבר דיבש ביבש אפילו מדרבנן חד בתרי בטיל מדאמרינן בפ' הזהב (דף נג א) התרומה והביכורים חייבין עליהם מיתה וחומש ואסורין לזרים ועולין באחד ומאה וטעוניה רחיצת ידים והערב שמש הרי אלו בתרומה וביכורים משא"כ במעשר ואמרינן עלה דמה שאין כן במעשר דבטל ברובא והתם ודאי מדרבנן קאמר דומיא דאחד ומאה דתרומה וביבש ביבש הוא דאילו בלח ששים בעינן וקאמר דבטיל ברובא כלומר חד בתרי כשאר האיסורין שלא החמירו עליו כמו שהחמירו בתרומה דליכא למימר דכי קאמר התם ברובא ברביה קאמר דהיינו ששים דא"כ היכי קאמר סתמא משא"כ במעשר דבטל ברביה תרומה נמי בטלה ברביה בשלמא הכא איכא לדחוקי דמשום דתנן ואם לאו כולן אסורין דאפילו באלף לא בטיל מקשי סתמא וליבטיל ברובא דהיינו רביה אבל התם דתרומה נמי בטלה ברביה דאחד ומאה אם איתא דלמעשר צריך ששים הוה ליה לפרושי רביה דידיה כמה אלא מדקאמר סתמא ש"מ דרובא ממש קאמר

7. זבחים עט. "אמר רבא אמור רבנן" עד "ופליגא דרבי אלעזר"

אמר רבא: אמור רבנן בטעמא, ואמור רבנן ברובא, ואמור רבנן בחזותא; מין בשאינו מינו - בטעמא, מין במינו - ברובא, היכא דאיכא חזותא - במראה.

8. רשב"א חולין צז: ד"ה אמר ליה הכא "ומיהו ההיא דאמר רבה" עד סוף דבריו

ומיהו ההיא דאמר רבה אמור רבנן ברובה ואמור רבנן בששים נראה דקשיא עליה דאלמא מין במינו בטל ברוב, אלא שיש לומר דלמא מדאורייתא קאמר דמין במינו ודאי ברובא בטיל אבל מדרבנן אף מין במינו יבש לא בטיל עד דאיכא ששים, ואינו מחזור כלל דאי מדאורייתא אף מין בשאינו מינו לא בעי ששים אלא כזית בכדי אכילת פרס דקיל מששים

9. שיטה מקובצת זבחים עט. אות ב

מין במינו ברובא- וא"ת הא בפרק גיד הנשה אמרינן מין במינו בששים וע"כ איידי [הכא] בלח ולא ביבש דומיא דמן בשאינו מינו דתלוי בטעמא דלא שייך האי סברא דטעמא אלא בלח וי"ל בהא דקאמר ברובא ר"ל מדאורייתא וא"כ יש ראייה מכאן דטעם כעיקר דאורייתא דומיא דמין במינו ברובא דר"ל מדאורייתא כדפי' דמדרבנן בעינן ששים כדפי'

10. ר"ן חולין לו. (בדפי הרי"ף) ד"ה וראיה לדבר "מיהו כי אמרינן דיבש ביבש" עד "וכי שרינן נמי במין במינו"

מיהו כי אמרינן דיבש ביבש בטל חד בתרי אפילו מדרבנן ה"מ במין במינו דכיון דמדאורייתא אפי' לח בלח ברובא בטיל לא אחמור רבנן ביבש ביבש דהא אי אפשר למייתי לידי איסורא דאורייתא אבל במין בשאינו מינו דלח בלח אפילו מדאורייתא אזלינן בתר טעמא אפילו ביבש נמי בעינא ששים כי היכי דכי מבשל להו כהדדי לא ליתי לידי טעמא דהוי איסורא דאורייתא

11. רא"ש חולין ז:לו "אבל חד בתרי בדבר יבש" עד "ומדרבנן החמירו"

אבל חד בתרי יבש דאפילו מדרבנן בטל דלא משום ספיקא שרינן ליה דאפילו אי אכיל ליה חדא חדא ליכא אלא חדא ספיקא וספיקא דאורייתא לחומרא. אלא משום דגזירת הכתוב הוא דכתיב אחרי רבים להטות הלכך חד בתרי בטל ונהפך איסור להיות היתר ומותר לאוכלן אפילו כולן כאחת

12. תוס' רי"ד בבא בתרא לא. ד"ה שתי כיתי עדים "וזה דומה למה שפרשתי" עד סוף דבריו

וזה דומה למה שפירשתי בפ' גיד הנשה שאם נתערבה חתיכה אחת של חלב בשתים של שומן היא בטלה ברוב ומותר לו לאדם ליקח את אחת מהן ולאוכלה דבתר רובא אזלי' ושלשה ב"א נמי מותר ליכל שלשתן ואין אשם תלוי נוהג אלא בשתי חתיכו' דליכא רובא דהיתירא ואף על פי ששלשה ב"א מותרין ליכל שלשתן אם אדם א' אכל שלשתן מביא חטאת שהרי בבירור אכל חתיכה של חלב

13. תוס' חולין ק. ד"ה בריה "ודבר שאינו לא בריה" עד סוף דבריהם

ודבר שאינו לא בריה ולא חתיכה הראויה להתכבד בטל ברוב ואפילו איסור מדרבנן ליכא כדמשמע הכא ומיהו שמא לחד גברא היה אסור

14. תורת הבית להרשב"א ד:א (יז). "יבש ביבש כיצד" עד "ומיהו אפשר שאם בישל"

יבש ביבש כיצד שנינו בפרק גיד הנשה גיד הנשה שנתבשל עם הגידין - בזמן שמכירו בנותן טעם. אם אין מכירו כולן אסורות. והרוטב בנותן טעם. וכן חתיכת נבלה וחתיכת דג טמא שנתבשלו עם החתיכות בזמן שמכירה בנותן טעם ואם אינו מכירה כולן אסורות והרוטב בנותן טעם. ואקשינן בגמרא גיד הנשה שנתבשל עם הגידין אם אינו מכירה כולן אסורין אמאי ליבטיל ברובא. ופרקינן בריה שאני. ואקשינן נמי וכן חתיכת נבלה וחתיכת דג טמא אם אינו מכירה כולן אסורות. ואמאי ליבטיל ברובא. ופרקינן בחתיכה הראויה להתכבד בה בפני האורחין. אלמא אי לאו טעמא דבריה וחתיכה הראויה להתכבד בפני האורחין היו בטלין ברוב דיבש ביבש הוא וכל יבש ביבש באסורין דעלמא בטלין ברוב. ומסתברא דטעמא דמילתא משום דבדברים הנבללין שאי אפשר להפריד כל החתיכות ולאכול כל חתיכה וחתיכה בפני עצמה צריך ששים לפי שבפחות משיעור זה האיסור נטעם ונרגש בכל ואפילו מין במינו שאין טעם האיסור נרגש בו מכל מקום כיון שבכנגדו במין ושאינו מינו נרגש החמירו מדבריהם ואסרוהו. אבל יבש ביבש שהוא יכול לאכול כל החתיכה בפני עצמה אוכל כל חתיכה בפני עצמה וכשאוכל זו אני אומר לא זו היא האסורה וכן בכל אחת ואחת וכשאוכל האחרונה שבכולן אני אומר במה שכבר נאכל היה האיסור וזו של היתר היא ולפיכך אוכל כל אחת בפני עצמה ואינו חושש. דכיון שיש שם כדי שיעור ביטול דאורייתא דמדאורייתא חד בתרי בטיל ואפשר לומר בכל אחת שמא עכשיו אינו אוכל את האיסור היקלו בו אף מדבריהם שלא להצריכו ששים כשאר האיסורין. ודוקא לאכול כל אחת בפני עצמה אבל לבשלן יחד אסור שהרי חזר האיסור להתערב עם ההיתר והרי הוא כשאר האיסורים הנבללין

15. חידושי ר' חיים על הש"ס מס' בבא קמא בענין בדין אין הולכין בממון אחר הרוב "וביאור דבריהם נראה" עד "הגהה מהגאון"

וביאור דבריהם נראה דהנה ברובא איכא תרי גוונא א) שהוא מברר ומכריע את הספק ב) במידי דלא שייך כלל ספק כגון בשחיטת סמנים דקיי"ל רובו ככולו וכן בתערובות לח בלח דבטיל ברובא אע"ג דאינו ספק כלל דפשיטא לן דלא נחתכו מיעוט סימנים וכן פשיטא לן דאיכא הכא מיעוט איסור. ולכאורה תמוה היכן מצינו מקור לרוב כזה. ונראה דהנה מקוד הדין דאזלינן בתר רוב הוא מאחרי רבים להטות, ושם מצינו שני דינים נפרדים ועל שניהם דין אחד מאחרי רבים להטות אף דעניניהם נפרדים המה, דהנה בדיני ממונות בעינן ג' דיינים ובדיני נפשות כ"ג, והנה קשה איך אזלינן בתר רוב הא חסר מנין הסנהדרין וחסר מספר דיינים, ואפילו לו יהא דהדין באמיתתו כהרוב מ"מ הרי המיעוט דקאמרי להיפך אינם יודעים הדין ואינם מורים כן והרי מסד מנין של הב"ד, אלא ודאי פשיטא דכיון דאיכא גזה"כ דבעינן כך וכך סנהדרין וגם דין דאחרי רבים להטות יש לן א"כ ע"כ דיש להם צירוף וכולם ביחד גומרין את הדין וע"כ אמרינן בהך רובא ככולא וא"כ הרי איכא כבר כל מנין הסנהדרין, ונמצא למידין מהך דמהני רובא בסנהדרין וחשיב רובא

ככולה ומיעוט נתהפך כמו הרוב ונעשה כהרוב. והנה זה פשוט דלא בדעת ב"ד תליא מילתא ובעינן ג"כ שיכוונו את הדין לאמיתתו, ומאחר דיש כאן חולקין נשאר הדין בספק ואיך גומרין את הדין, ומזה מוכרח דאזלינן בתר רוב להכריע את הספק דלא סגי כאן בדין רובו ככולו דאף דיש להב"ד כח כ"ג מכל מקום אין זה אלא כח לחיתוך הדין אבל לענין הכרעת אמיתתו של הדין אינו תלוי בכח כ"ג, ומצד זה אם אין לנו גזה"כ דאחרי רבים להטות אין אנו יודעים את הבירור עדיין וחסר לנו בירור אמיתת הדין, אלא ודאי דאזלינן בתר רוב גם לענין זה שהרוב מכריע את הספק. ועוד דבירור הדין ל"ש בגוף חסנהדרין ולא שייך רובו ככולו אלא במילתא דשייך להם גופא, אם לא דנימא דאזלינן בתר רוב גם להכריע את הספק. ונתבאר דבסנהדרין איכא תרי רובא, חזא לענין עצם הדין ובירור אמיתת הדין אזלינן בתר רוב, ועוד לענין הדין של המספר כ"ג במי אזלינן בתר רוב משום רובו ככולו

16. רש"י עבודה זרה עד. ד"ה תרתי "וחתיכה נבלה" עד סוף דבריו

וחתיכת נבילה אף על גב דדבר שבמנין הוא כיון דלאו איסור הנאה הוא בטלה ברובא וחדא שדי לכלבים ואינך שרו באכילה

17. רא"ש עבודה זרה הל: "ומה שפירש ומשליך" עד "ולפרש"י פליג"

ומה שפירש ומשליך אחד לא ידענא למה דתנן במסכת ערלה (פ"ב מ"א) הערלה וכלאי הכרם עולין באחד ומאתים וא"צ להרים. והא דצריך להרים בתרומה היינו משום גזל השבט

18. בכורות כג. "איתיביה אפר כשר" עד "והאמר רב חסדא"

איתיביה: אפר כשר שנתערב באפר מקלה - הולכין אחר הרוב לטמא, ואי רובא אפר מקלה הוא - לא מטמא ואי אמרת טומאה כמאן דאיתיה דמי, נהי דבמגע לא מטמא, לטמא במשא! הא איתמר עלה, אמר ר' יוסי ברבי חנינא: טהור מלטמא במגע, אבל מטמא במשא

19. רא"ש חולין ז:לו "אמנם צריך לדקדק" עד "והאמר רב חסדא", "אם כן איסור שנתבטל" עד סוף דבריו

אמנם צריך לדקדק בהדיא דבכורות דגרס התם (דף כג א) איתיביה אפר פרה שנתערב באפר מקלה הולכין אחר הרוב לטמא. ואי רובא אפר מקלה לא מטמא. ואי אמרת טומאה כמאן דאיתא דמי נהי דבמגע לא מטמא במשא מיהו מטמא. הא איתמר עלה אמר רבי יוסי בר חנינא טהור מלטמא במגע אבל מטמא במשא

אם כן איסור שנתבטל נמי נימא כיון דע"י מינו שניתוסף עליו חוזר וניעור אלמא כמאן דאיתיה דמי. ונהי דמותר באכילה משום בטול ברוב יש לנו לומר שיאכלם בזה אחר זה ולא כולם כאחד. משום דממה נפשך קא אכיל חתיכה דאיסורא. וכן אם נפלו לקדירה. ויש לומר משום דלא דמי טומאה לאיסור. דבטומאה יש שני מיני טומאות מגע ומשא ולאותה טומאה שראוי שיטמא כגון משא שהרי הוא נושא את כולו לענין זה לא נתבטל אף על פי שלענין טומאת מגע נתבטל וחוזר עוד וניעור. אבל לענין איסור אם נשאר בו שום צד איסור לא היה מותר באכילה. אלא ודאי אמרה תורה אחרי רבים להטות ונעשה המיעוט כרוב ולא נשאר בו שום איסור ומותר לאוכלם כאחד ולבשלם בקדירה. אלא אחר שריבה עליו מינו ניעור והוה ליה כאלו הוכר ואין כאן עוד ביטול וחזר להיות אסור מכאן ולהבא